

53. FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI POD POĽANOU V DETVE MAJÚ SVOJE TÉMY

Úvodný a záverečný program tohtoročných 53. Folklórnych slávností pod Poľanou v Detve budú smerované k dvom osobnostiam detvianskeho festivalu a slovenskej kultúry – Milanovi Križovi a Igorovi Kovačovičovi. Obidvaja sú čestnými občanmi mesta Detva. Tí, ktorí obidvoch oslávencov roky poznáme, mali sme a máme s nimi možnosť spolupracovať, obdivujeme ich neutíchajúcu činnosť, energiu a zaoštieňosť.

Piatok, 6. júla 2018, programový dvojblok od 20.00 – 22.30 h

Z LONA POĽANY – MILAN KRIŽO

program venovaný Milanovi Križovi (90), známemu spevákovi ľudových piesní, pôvodom z Hrochote, je zaradený na úvod slávností. Po audiovizuálnych programoch pri jeho životných jubileách (v r. 1978: „Hrochot'ská dolina, v r. 1998: „Milan Križo“, v r. 2008: „Moje piesne“), prof. Milana Križa predstavíme opäť – ako

jedinečného speváka, znalca Poľany a odborníka v oblasti lesníckej botaniky a fytoľógie.

Program pripravil Roman Malatinec.

Účinkujú: FSk Hrochoť'an, DFS Hučava, Anna Jakubíková a Anna Pecníková z Hrochote, LH Juraja Pecníka z Čerína, FS Poľana – mužská spevácka skupina zo Zvolena, FS Poľana z Brna, Česká republika, Orchester Jána Berkyho Mrenicu a Martin Babjak z Bratislavy, LH Ťatelinka pod vedením Ondreja Molotu, Milan Gábor z Budinej a Milan Matuška z Lipovian,

LH Jaroslava Hazlingera, Anna Šatanová zo Sliacha, Igor Danihel zo Zvolena, Hornácka muzika Petra Mičky, BROLN – Brněnský rozhlasový orchestr lidových nástrojů – Brno, ČR.

Slovenský rozhlas, ktorý disponuje jedinečným archívom spevákových nahrávok, vydal pri príležitosti jeho životného jubilea profilový album Milana Križa. Prof. Milan Križo je i spoluautorom novej monografie o Detve, kapitoly Príroda. Jeho opisy krajiny a prírody Detvy a jej okolia určite zaujmú čitateľov a záujemcov o túto lokalitu.

V ďalšom programe v piatok večer „**POKLONA VÔNI DOMOVA**“ sa v cykle Jubilanti tentokrát predstaví jubilujúci 60-ročný folklórny súbor Partizán zo Slovenskej Ľupče, ktorého dlhoročným choreografom a umeleckým vedúcim je Igor Kovačovič.

V programe účinkujú: Tanečný súbor pod umeleckým vedením Evy Gernicovej, Jany Oboňovej a Jany Chebenovej, Ľudová hudba pod umeleckým vedením Miroslava Kapca, Mužská spevácka skupina Horehronci pod umeleckým vedením Dušana Dobríka a Jána Černáka, Ženská spevácka skupina Hronky pod umeleckým vedením Anny Betákovej, sólisti speváci Martina Polóny – Kovačovičová, Viera Potančoková – Cálíková, Dana Cútová – Farbiaková, Vladimír Homola, Jozef Kostúr

Sobota, 7 júla 2018, programový dvojblok od 16.00 – 18. 20 h

Už pravidelne sobota popoludní patrí detským interpretom folklóru, detským folklórnym súborom a malým nadaným jednotlivcom. Autorka programu „**JA NIČ, JA MUZIKANT**“ – Soňa Moumani – je aj pokračovateľkou nedávno zosnulej Márie Mázorovej, pedagogičky tanca zo Zvolena, dlhoročnej vedúcej detského súboru Zornička a spoluzakladateľky Folklórnych slávností pod Poľanou, ktorá by sa bola v tomto roku dožila 90. narodenín. Na pani Mázorovú spomíname s láskou a úctou.

V programe účinkujú: DFS Podpoľanček, Detvanček, Ratolesť a Slniečko z Detvy, Jadlovček z Margecian, Zornička zo Zvolena, Polhorská muzika z Oravskej Polhory, sólisti: Matúš Urban, Kamila Pompurová, Ema Medved'ová, Andrej Predniansky, Matúš Kubina, Adam Kandráč a víťazi súťaže Spievanky pod Poľanou.

Po klenotoch UNESCO uvedených v posledných rokoch na Folklórnych slávnostiach pod Poľanou v Detve v cykle programov Hudobné dedičstvo, bude tentokrát scéna detvianskeho amfiteátra patriť spevákom a tanečníkom z Horehronia. V programe „**VRCH HRONA**“ pod režijným vedením speváčky a etnologickej Tatiany Salajovej – Knižkovej nám Horehronci predvedú svoj klenot – nedávno zaradený medzi prvky nemotného kultúrneho dedičstva UNESCO – viachlasný horehronský spev. K úspechu im aj touto formou srdečne blahoželáme.

V programe účinkujú:
folklórne skupiny, súbo-
ry, speváci a hudobníci:
TELGÁRT z Telgártu,
HEL PAN z Heľpy,
BREZINKY z Polomky,
MLADOSŤ a TRNKI
z Banskej Bystrice,
ĽH Miroslava KAPCA

Sobota, 7. júla 2018, programový dvojblok od 20.00 – 23. 00 h

Programový dvojblok sobotňajšieho večera bude patriť folklórnym skupinám a domácim Detvanom. Vlačjšie vystúpenie folklórnych skupín „**VŠELIJAKÉ CIGÁNSTVA A ŽARTY**“ prerušil dážď a tak sa diváci aj účinkujúci dočkajú jeho opätovného uvedenia. Program autorsky pripravila Andrea Jágerová.

V programe účinkujú: DFSk Dobrona z Dobrej Nivy, Brezinky z Polomky, Dolina z Gemerskej Polomy, Poničan z Poník, Slatina zo Zvolenskej Slatiny, ŽSS z Hrušova, FS Urpín z Banskej Bystrice a FS Detva z Detvy

Pri príležitosti 380. výročia vzniku Detvy detvianske kolektívy uvedú program pod názvom „**DETVANI, DETVANI..**“ v réžii Jozefa Kulišiaka. Detva, kedysi chudobná vrchárska oblasť, ale s mimoriadne bohatými tradíciami a panenskou prírodou, vstúpila do povedomia širokej verejnosti najmä zásluhou Sládkovičovho Detvana, koncom 19. stor. i predstavením sa skupinky Detvanov na 1. Národopisnej výstave československej v Prahe v r. 1895 (na obr. dole,

Zdroj: Český lid V.). K Detve sa viaže i prvá bryndziareň na Slovensku, tiež prvá monografia obce napísaná v slovenskom jazyku od Karola Antona Medveckého – Detva, prvé nahrávky piesní na fonografe atď'. Keby sme chceli venovať priestor všetkým významnejším počinom, ľuďom a tradíciám, ktoré vznikli na pôde Detvy, alebo sú s ňou

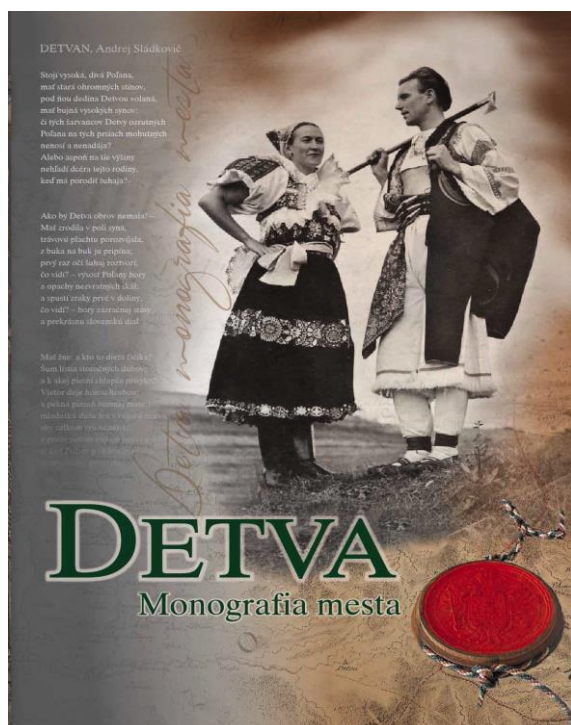

späté, bola by to téma na celý festival. Prostredníctvom programu „Detvani, Detvani...“ ponúkame vizitku Detvy a Detvanov za spoluúčinkovania súčasných detvianskych kolektívov a využitia archívnych dokumentov. Zvažovali sme, či nepriniesť program iného zábavnejšieho charakteru, ale voľba padla na takto zvolenú tému, čo je však i podstatne náročnejšie na scénické stvárnenie aj na pozornosť divákov.

Účinkujú: Folklórne súbory Detva a Podpoľanec a ich ľudové hudby a spevácke skupiny, folklórna skupina Detvani, spevácka skupina Kmotry a kmotrovia, detské folklórne súbory Slniečko, Podpoľanček, Ratolesť, Detvanček dychová hudba z Detvy, folklórny súbor seniorov Vrchári z Korytárok.
Moderuje: Radoslav Kuric

Mnohé zaujímavosti o Detve, o ktorých bude reč aj v programe, ale i ďalšie, môžu návštevníci Detvy nájsť aj v Podpoľianskom múzeu, Detvianskom ľudovom umení, Jarmoku tradičných ľudových remesiel, Salaši, Detvianskom dvore, medzi výrobcami a produktami regionálnej značky Podpoľania a pod. Už v roku 2011 sme aj na stránkach bulletinu detvianskych slávností vyzvali k iniciatíve navrhnúť pozoruhodné prvky tradičnej kultúry do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska (RZNKDS), výhľadovo aj do UNESCO, ako sú drevené vyrezávané kríže, podpoľianske rozkazovačky, ľudové hudby príp. aj iné. Všetkým týmto prejavom venujeme pozornosť aj v rámci Folklórnych slávností pod Poľanou i mimo nich, no až v roku 2017 sme spracovali návrh a získali zaradenie drevených vyrezávaných krížov do RZNKDS.

V tomto roku sme podali návrh na zaradenie do zoznamu ďalší prvok – Podpoľianske rozkazovačky a v súčasnosti v spolupráci s Detvianskym ľudovým umením pripravujeme návrh na podobné zaradenie detvianskej výšivky krivou ihlou.

Škoda, že do termínu Folklórnych slávností pod Poľanou nevyšla dlho očakávaná nová monografia Detva od A. Ostrihoňovej a kol. Mesto Detva sa rozhodlo knihu uviesť do života v rámci Dní mesta Detva v októbri tohto roku. Záujemci o Detvu si v nej nájdu mnohé informácie z prírody, histórie aj tradičnej kultúry.

Nedeľa, 8. júla 2018, programový dvojblok od 13.30 – 16. 45 h

53. ročník Folklorných slávností pod Poľanou uzavreú scénické programy festivalovej nedele. Prvý bude na tému: „ČAS PLNÝCH KOMÔR“. Najmä zásluhou pripravovateľa Vlastimila

Fabišika a garanta Krajanskej nedele – Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí sa na scénu Krajanskej nedele rok čo rok dostávajú programy koncipované na rôzne témy, vychádzajúce najmä z obyčajových tradícií. Tentokrát je to téma

spojená s oslavou zberu úrody a zabíjačiek.

V programe účinkujú: folklórne súbory Nádeje, Paríž, FRANCÚZSKO; Cerovina, Čerpotok, RUMUNSKO; Hajduky, Vyšné Lapše, POĽSKO; Klasy, Stará Pazova, SRBSKO; Rozmarín, Kovačica, SRBSKO; Folklorní klub Fogáš, Ostrava, ČESKÁ REPUBLIKA; Folklórna skupina Zornica, Jača (Acsa), MAĎARSKO; Slovenský kultúrno-umelecký spolok „Fraňo Strapač“, Markovec Našicky, CHORVÁTSKO. Moderuje: Martin Kopor

KEĎ SME SA TAK ZIŠLI..

Boli sme my, boli sme my, kamaráti verní...

Záverečný program 53. ročníka FSP je venovaný tanečníkovi, pedagógovi, kultúrno-osvetovému pracovníkovi, choreografovi a dlhoročnému vedúcemu FS Partizán Igorovi Kovačovičovi, zakladateľovi Folklorných slávností pod Poľanou v Detve, za celú dobu existencie festivalu i neúnavnému programovému tvorcovi a organizátorovi. 80. jubileum – to je aj príležitosť poďakovať sa mu za všetko, čo urobil pre Folklorne slávnosti pod

Poľanou v Detve od roku 1966 až podnes: ako zakladateľ podujatia a uznávaná autorita; dlhoročný hlavný organizátor vo funkcii predsedu Prípravného výboru, Organizačného výboru, predsedu a podpredsedu Programovej rady; tvorca mnohých programových koncepcií,

dokumentov, podnetných návrhov; ako mimoriadne aktívny, všestranný a najdlhšie pôsobiaci člen Programovej rady tohto podujatia; ako uznávaný autor, pripravovateľ a režisér desiatok úspešných programov, spolupripravovateľ jedinečných gramoalbumov hudobnej a piesňovej kultúry regiónov stredného Slovenska, spoluautor publikácie Podpoľanie – tradície a súčasnosť; ako odborník folklorista, choreograf, kultúrnoosvetový pracovník i v úlohe učiteľa, širitel'a, výskumníka, hodnotiteľa, odborného poradcu atď. Tvorcom programu venovaného Igorovi Kovačovičovi – ako sa vyslovil aj sám oslávenec – je azda najlepší znalec jeho osoby a jeho celoživotného diela

– Mgr. art. Vladimír Kyseľ. V. Kyseľ je zároveň aj autorom programu o Igorovi Kovačovičovi i na festivaloch vo Východnej a v Kokave nad Rimavicou.

Účinkujú: trio fujaristov a Jaroslav Spišiak z Kokavy nad Rimavicou, ŽSS z Hrušova, Mária Brdárska z Rejdovej, Anton Kontura s dcérou z Raslavic, rodina Jozefa Topoľovského z Parchovian, Vladimír Urban z Košíc, Ján Miho z Terchovej, Ján Knapčík a rodina Jána Harmatu, LH Jána Šimeka zo Suchej Hory, FS Skorušina z Liesku, FS Lipovian s Hornáckou cimbalovou muzikou Marka Potěšila z Lipova (ČR), tanečníci z Huštěnovic, ŽSS z Východnej, ŽSS Detva, FS Detva, FS Podpoľanec, predníci Ondrej Molota, Jaroslav Hazlinger, Dominik Václav, LH Miroslava Kapca, Pavel Smilek z Detvy, Pavel Holík a Ján Chabada z Očovej, Roman a Ján Malatinec z Korytárok, Vladimír Homola z Prieochodu, Jozef Smutný z Dúbrav, Pavel Gažo z Banskej Bystrice.

Moderuje: Vladimír Kyseľ

Nescénické programy

Z množstva sprievodných podujatí tohto ročníka Folklórnych slávností pod Poľanou spomenieme najmä pokračovanie cyklu INSTRUMENTUM EXCELLENS – Súťaž výrobcov ľudových hudobných nástrojov – v roku 2018 určenú výrobcom gajd, gajdič a strunových nástrojov, tvorivú dielňu a rozhovory o ľudových hudobných nástrojoch. Teší nás, že môžeme začať s prípravou trvalej expozície ľudových hudobných nástrojov, ktorá bude zriadená v rámci Podpolianskeho múzea v Detve, jej základom bude zbierkový fond postupne nadobudnutý z výsledkov súťaže INSTRUMENTUM EXCELLENS organizovanej v rámci Folklórnych slávností pod Poľanou v Detve v r. 2001 – 2010 a ďalšieho cyklu zahájeného v r. 2017. Mesto Detva doteraz expozíciu nemohlo zrealizovať pre nedostatočné priestorové podmienky. Ani tentokrát nebude chýbať už spomínaný obľúbený Jarmok tradičných ľudových remesiel, Salaš na Detve, Dvor Detvanov, majstrovstvo výroby drevených vyrezávaných krížov, vyhrávanie heligónkárov a iné. V tomto roku v areáli amfiteátra pribudne Dvor gajdošov, garantom ktorého je Cech slovenských gajdošov a zároveň sa predstavia i hostia z Oravskej Polhory. Krajanský dvor ponúkne okrem ukážok zo života a tradícií Slovákov žijúcich v zahraničí, remeselného majstrovstva aj špeciality tradičnej kuchyne. Návštevníci môžu vidieť zaujímavé výstavy priamo v Krajanskom dvore aj obradnej sieni mesta Detva. Podpolianske múzeum v Detve má v ponuke tiež viacero zaujímavých a hodnotných výstav, medzi nimi aj výstavu domáceho výrobcu opaskov a krpcov Jána Krnáča.

V minulom roku na Folklórnych slávnostiach pod Poľanou vzbudila mimoriadnu pozornosť účasť dvojíc v tradičnom svadobnom odevu z rôznych regiónov Slovenska ako i Slovákov v Maďarsku a Vojvodiny, ich poklona v kostole a sprievod na námestie Detvy spojený s promenádou. Pokračovanie tejto aktivity a ďalších aktivít ako Podpolianske rozkazovačky, Škola podpolianskych tancov, Fujarový dvor a ďalšie, plánujeme opätovne uviesť, resp. pokračovať v nich v budúcom roku slávností.

V závere si dovoľím moje osobné poďakovanie všetkým, ktorí fančia Detve a tomuto podujatiu. Naším jubilantom za dlhoročnú priazeň a podporu spoločných snažení, za vzácne rady aj priateľstvo. Tímu pripravovateľov festivalu, vedúcim kolektívov a účinkujúcim za snaženia,

aby naše tradície a hodnoty kultúrneho dedičstva nezanikli a boli tu pre radosť a poznanie všetkých. Poďakovanie a úcta aj našim predkom a predchodcom, za všetko múdre, pekné a hodnotné, čo tu zanechali a čo nás naučili.

Anna Ostrihoňová,
predsedníčka Programovej rady FSP

Zostavila: Anna Ostrihoňová. Použité fotografie z archívu FSP v Detve a Podpolianskeho múzea v Detve. Autori foto: Maroš Bauer, Tomáš Belko, Peter Berčík, Jozef Fašanga, Anna Ostrihoňová, Irena Polívková.